

Odsjek za logopediju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

GOVORNO-JEZIČNE POTEŠKOĆE U PREDŠKOLSKOJ DOBI

prof. dr. sc. Mladen Heđever, logoped

*D. V. "RADOST", JASTREBARSKO
13. ožujak, 2002.*

POREMEĆAJI GOVORNO-JEZIČNE KOMUNIKACIJE

Obuhvaćaju poremećaje:

- govora
- jezika
- glasa
- ostali por. (autizam, MR, CP, sluh)

Učestalost govornih poremećaja:

- do 35 % u dobi do 5. god.
- 5 % (dob: 5 - 21 god.)

Osnovne vrste poremećaja:

- poremećaji artikulacije (fonološki poremećaji) - dislalije
- poremećaji tečnosti govora (mucanje i brzopletost)
- poremećaji glasa - disfonije
- poremećaji jezičnog izražavanja - disfazije

Kako prepoznati poteškoće govorno-jezične komunikacije:

- govor nije u skladu s dobi djeteta
- govor je teže razumljiv
- dijete ima poteškoće u komunikaciji s drugima
- dijete nedovoljno razumije govor
- dijete ne čuje dobro (u komunikaciji se više služi gestom)

POREMEĆAJI ARTIKULACIJE (FONOLOŠKI POREMEĆAJI)

definicija: *Dislalija je poremećaj izgovora glasova u obliku omisija, supstitucija i distorzija te poremećaj riječi u obliku omisija, supstitucija adicija i metateza glasova i slogova, neovisno o izgovornim mogućnostima, a struktura rečenice i slijeda rečenica, dakle upotreba sintakse i morfologije, u skladu je s dobi govornika.*

Uzroci poremećaja

a) organski

1. rascjepi usne i/ili nepca
2. nazalnost
3. odstupanja u građi artikulatora
  - jezik, frenulum,
  - čeljusti, zubi,
  - protruzija, progenija)
4. gubici sluha

b) ostali uzroci

1. nespretnost artikulatora
2. loš fonematski sluh
3. loš govorni uzor
4. infantilni govor
5. zapuštenost
6. roditeljski perfekcionizam
7. bilingvizam
8. zaostajanje u intelektualnom razvoju

OBLICI POREMEĆAJA

VRSTE POREMEĆAJA ARTIKULACIJE

1. sigmatizam (frikativi i afrikate)
2. rotacizam (r)
3. lambdacizam (l, lj)
4. kapacizam i gamacizam (k, g = t, d)
5. tetacizam i deltacizam (t, d = k, g)
6. tetizam (svi frikativi i afrikate zamijenjeni su sa t i d)
7. etacizam (e = a)

POREMEĆAJI TEČNOSTI GOVORA (mucanje i brzopletost)

Definicija (DSM, 1996): *Mucanje je smetnja u normalnoj fluentnosti i vremenskom modelu govora koja nije u skladu s dobi osobe, a karakterizirana je čestim pojavama jednog ili više od slijedećih obilježja:*

- *ponavljanje glasova ili slogova*
- *odugovlačenje glasova*
- *interjeksije (govorna umetanja).*

Učestalost (prevalencija):

1 % do puberteta

0.8 % u adolescenciji

po spolu: 3:1 (M : Ž) (sporija maturacija SŽS kod dječaka)

Tijek javljanja mucanja:

- 98 % slučajeva mucanja počinje prije 10. godine
- najčešće u dobi od 2. do 7. godine
- prvo javljanje između 2. i 3. godine (fiziološko mucanje)
- najkritičnije i najčešće je u dobi oko 5. godine
- može se javiti i sa polaskom u školu ili u vrijeme puberteta
- vrlo rijetko u odrasloj dobi (npr. zdravstveni poremećaji ili stres;
- popratni simptom živčanih oboljenja, rat, požar, potres i sl.)

Uzroci mucanja:

- emocionalni stresovi
- loša koordinacija govorne motorike i vremenskog sekvencioniranja
- nasljednost mucanja: u 20 - 40 % slučajeva

VRSTE MUCANJA

fiziološko mucanje

2. – 3. god. u vrijeme intenzivnog razvoja govora; češće ponavljanje riječi i fraza

primarno mucanje: (dijete još nije svjesno mucanja, ne izbjegava komunikaciju)

- grčevi uglavnom samo kloničkog tipa (ponavljanja glasova i slogova)
- dijete postaje svjesno mucanja ako mu se skreće pažnja na govor

sekundarno mucanje: pojava pravog mucanja; različiti simptomi i stupnjevi težine

- pojačava se u neugodnim situacijama
- karakteristični simptomi sekundarnog mucanja:
- opća mišićna napetost cijelog tijela, posebno govornih organa
- strah od govora i pojedinih govornih situacija
- svjesnost govornog poremećaja, odnosno svijest o sebi kao o osobi koja muca
- pojava tikova i drugih pokreta
- nasklad između disanja, fonacije, artikulacije i govorno - misaonih tokova

Karakteristike mucanja

a) govor

- ponavljanje dijelova riječi ili rečenice
- produžavanje govora
- zastoji u govoru
- neadekvatne pauze
- ubacivanje različitih glasova
- poštalice
- dulje trajanje govora
- razni nepotrebni zvukovi
- općenito manja količina govorenja

b) druge popratne pojave

- strah pred govorom i govornim situacijama
- tikovi
- različiti pokreti glavom, tijelom i udovima
- neadekvatne fiziološke reakcije (znojenje, crvenilo, ubrzani puls)
- strah
- emocionalna nestabilnost
- smanjena koncentracija
- izbjegavanje vizualnog kontakta sa sugovornikom
- netolerantan stav prema govornim situacijama i slično

Kako osoba koja muca doživljava mucanje

na somato-fiziološkom planu:

- poremećaj disanja
- nesklad između disanja i fonacije
- nesklad između artikulacije i fonacije
- otežani pokreti govornog aparata

tjelesne manifestacije:

- crvenilo
- znojenje
- ubrzani puls
- zabacivanje glave
- treptanje očnih kapaka
- težak početak govora

na psihičkom planu:

- strah od govora (logofobija) i pojedinih govornih situacija
- sužava se krug osoba s kojima se kontaktira
- povlačenje u sebe (introverzija)
- formiraju se negativne karakterne crte ličnosti

na socijalnom planu:

- izbjegavanje kontakata s autoritetima

POREMEĆAJI GLASA (dječje hiperkinetičke disfonije)

Glas je promukao, dubok, hrapav i slabog intenziteta, dijete ima smetnje u govornom i pjevanom glasu. Opisuje se, vrlo često, kao osjećaj napetosti i tenzije u vratu. Promuklosti kod djece obično nastaju kao rezultat pogrešne upotrebe glasa kao što su vikanje, govorenje i pjevanje iznad uobičajenog raspona glasa, zatim preglasan govor, a naročito zloupotrebe glasa za vrijeme laringitisa ili grlobolje izazvane alergijom ili prehladom.

Učestalost (prevalencija):

5 - 10 % u predškolskoj dobi

Higijena glasa podrazumjeva izbjegavanje:

- preglasnog i napornog govorenja,
- vikanja, deranja, kričanja, dozivanja na daljinu, govorenja u buci,
- boravka u prostorijama u kojima je zrak vruć, prehladan, suh ili zagađen kemijskim isparavanjima, dimom ili prašinom,
- jela i pića koja mogu iritirati osjetljivu sluznicu larinksa poput hladnih, vrućih, kiselih, paprenih i ljutih jela i veće količine čokoladnih bombona, slatkiša i meda, gazirana pića koja iritiraju sluznicu larinksa,
- oponašanje glasova drugih osoba ili životinja.

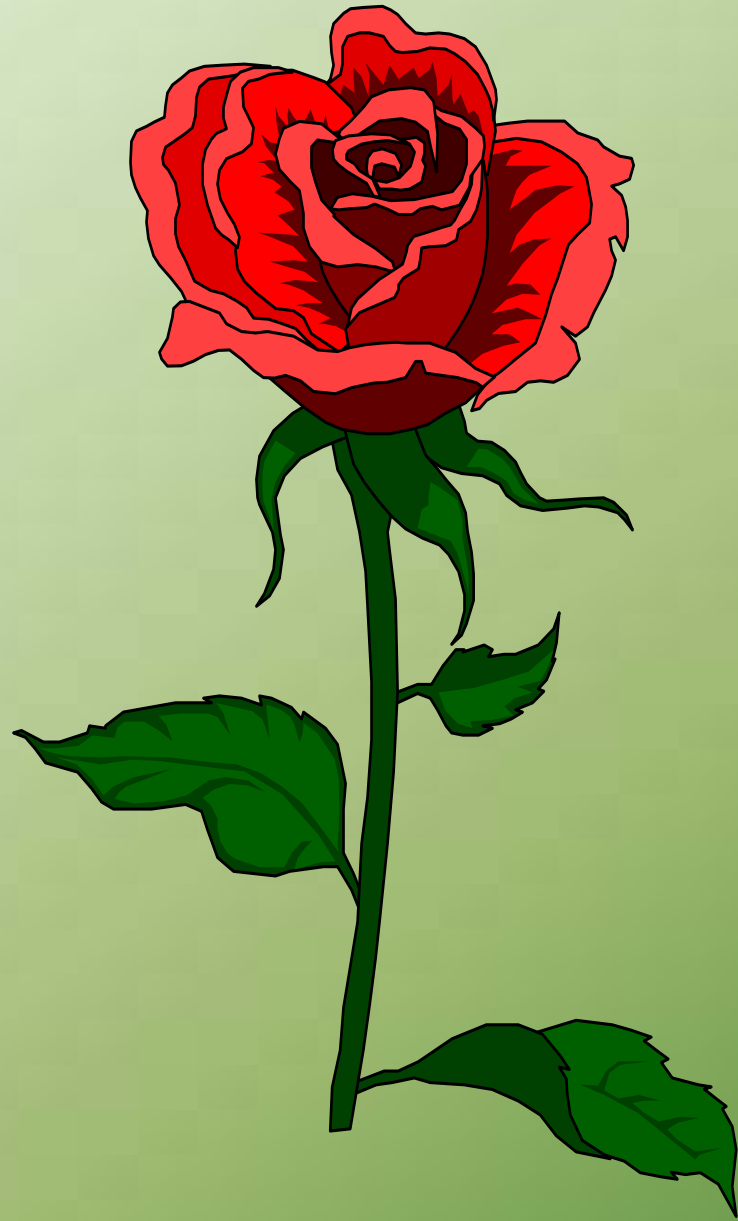
POREMEĆAJI JEZIČNOG IZRAŽAVANJA - DISFAZIJE

PRIMARNE DISFAZIJE

- 1. Urođena (kongenitalna)**
siromašna ekspresija,
zakašnjeni razvoj govora.
- 2. Razvojna disfazija**
razumijevanje dosta dobro,
ekspresija lošija,
agramatizam.
- 3. Stećena disfazija**
oštećenja mozga do 3. god.
života kada su već usvojene
osnove jezika

SEKUNDARNE DISFAZIJE

nastaju kao posljedica oštećenja SŽS-a
u razdoblju od 3. do 10. godine.

hvala